

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 8/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou IKRÉNYI & REHÁK, s. r. o., Šoltésovej 2, Bratislava, v mene ktorej koná JUDr. Viktor Ewerling, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 89/2020 z 31. augusta 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]

[REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 89/2020 z 31. augusta 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola v procesnom postavení žalobkyne v konaní o určenie vlastníckeho práva. Okresný súd Pezinok (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 5 C 829/2008 z 19. apríla 2012 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu sťažovateľky zamietol. Krajský súd rozsudok okresného súdu rozsudkom sp. zn. 5 Co 499/2012 z 29. novembra 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, o ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že ho rozsudkom sp. zn. 6 Cdo 106/2017 z 29. novembra 2018 zamietol.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 5 C 829/2008 z 3. októbra 2019 (ďalej len „uznesenie o výške trov“) zaviazal sťažovateľku na náhradu trov prvoinštančného konania vo výške 4 054,73 €, odvolacieho konania vo výške 668,32 € a dovolacieho konania vo výške 167,96 €. Sťažovateľka proti uzneseniu o výške trov konania podala sťažnosť z dôvodu, že o tejto výške trov konania bolo rozhodnuté bez toho, aby bolo najprv rozhodnuté o samotnom nároku na náhradu trov konania. Zároveň v ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby okresný súd rozhodol podľa § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a z dôvodov hodných osobitného zreteľa nepriznal nárok na náhradu trov konania žiadnej z procesných strán.

Okresný súd uznesením sp. zn. 5 C 829/2008 z 2. apríla 2020 uznesenie o výške trov zrušil a následne uznesením sp. zn. 5 C 829/2008 zo 14. mája 2020 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) priznal nárok na náhradu trov konania žalovaným ako úspešnej strane v konaní v celom rozsahu. Proti uzneseniu okresného súdu o priznaní nároku na náhradu trov konania podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil.

4. Sťažovateľka považuje napadnuté uznesenie krajského súdu za nedostatočne odôvodnené a tvrdí, že okresný súd a následne aj krajský súd sa nedostatočným spôsobom vysporiadali s argumentmi, ktorými sťažovateľka odôvodňovala okolnosti hodné osobitného zreteľa v súvislosti s navrhovanou aplikáciou § 257 CSP. Porušenie práva na spravodlivý proces sťažovateľka odôvodnila tým, že „*Všeobecné súdy sa s argumentáciou sťažovateľky poukazujúcej na existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa nijako nevysporiadali a súčasne svoje rozhodnutie ani náležite z ústavného hľadiska neodôvodnili, pričom sa obmedzili iba na strohé a formalistické konštatovanie neúspechu sťažovateľky vo veci samej, nereflektujúce výnimočné okolnosti prípadu a dôvody hodné osobitného zreteľa na strane sťažovateľky...*“.

Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti okolnosti hodné osobitného zreteľa odôvodňovala okrem vysokého veku a príjmu spočívajúceho v poberaní starobného dôchodku najmä skutkovými okolnosťami jej právnej veci.

5. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol o jej ústavnej sťažnosti nálezom: „*1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co89/2020 zo dňa 31.08.2020 porušené bolo.*

2. Zrušuje sa uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co89/2020 zo dňa 31.08.2020, a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný nahradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia...“

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

11. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a posúdenie veci ústavným súdom

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu. Napadnutým uznesením bola sťažovateľka zviazaná na náhradu trov konania ako neúspešná strana v spore. Sťažovateľka porušenie práv vníma v nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia.

13. Ústavnú sťažnosť je potrebné považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 88/07, II. ÚS 13/2018, II. ÚS 100/2020).

14. Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.

Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

15. Ústavný súd vo svojej judikatúre už viackrát zdôraznil, že vo veciach, ktoré patria do právomoci všeobecných súdov, nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, IV. ÚS 339/2013). Ústavný súd je oprávnený preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a aplikácii právnych predpisov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010).

16. Ústavný súd považuje rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a zásadnú výsadu všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika

náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016).

17. Zároveň ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak Civilný sporový poriadok (predtým Občiansky súdny poriadok) vylučuje uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu o trovách konania (§ 419, § 420 a § 421 CSP), bolo by proti logike pripustiť, aby ich prieskum bol automaticky posunutý do roviny ústavného súdnictva.

Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v takejto veci prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho rozporu s princípmi spravodlivého súdneho konania (I. ÚS 56/2017, I. ÚS 188/2018, II. ÚS 420/2020).

18. Vzhľadom na vznesené námietky sťažovateľky úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či v prerokovávanej veci ide o takýto prípad.

19. Sťažovateľka sa v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu domáhala aplikácie § 257 CSP. Krajský súd zdôraznil, že aplikácia § 257 CSP nemá slúžiť k zmierňovaniu majetkových rozdielov medzi stranami sporu, ale k riešeniu situácie, v ktorej je nespravodlivé, aby ten, kto dôvodne bránil svoje porušené alebo ohrozené právo alebo právom chránené záujmy, získal náhradu trov, ktoré pri tomto konaní dôvodne vynaložil.

20. Z napadnutého uznesenia zároveň vyplýva, že krajský súd sa stotožnil s posúdením okolností osobitného zreteľa okresným súdom. V tejto súvislosti je potrebné zohľadniť nielen odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, ale aj uznesenie okresného súdu, s ktorým sa krajský súd stotožnil. Ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej odôvodnenia rozhodnutí prvoinštančného súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku

komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvoinštančného súdu, ako aj odvolacieho súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

Okresný súd svoje rozhodnutie o priznaní nároku na náhradu trov konania žalovaným založil primárne na skutočnosti, že sťažovateľke patrilo dispozičné právo so žalobou, pričom v spore vytrvala niekoľko rokov zastúpená právnym zástupcom za využitia všetkých dostupných procesných inštitútov. Okresný súd uznesenie o trovách odôvodnil aj tým, že sťažovateľka v konaní výhradne o trovách konania odôvodnenie aplikácie § 257 CSP založila na tvrdení o jej dobromyseľnosti, pričom táto skutková okolnosť bola v samotnom konaní o určenie vlastníctva vylúčená (*„Aj podľa dovolacieho súdu, so zreteľom na všetky okolnosti, ktoré vyšli v konaní najavo, je vylúčená dobromyseľnosť v presvedčení... že im sporný pozemok patrí“*).

21. Napokon krajský súd v napadnutom uznesení poukázal na skutočnosti, ktoré vyvrátili sťažovateľkine tvrdenia (bod 9 napadnutého uznesenia), a zdôraznil, že *„Ako vyplýva z rozhodnutí troch stupňov, teda vrátane záverov dovolacieho súdu, žalobkyňa podala žalobu o určenie vlastníctva k pozemku a tento dlhoročne bezodplatne užívala, hoci na jeho užívanie nemala žiaden, a to ani len domnelý právny titul.“*

22. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Takéto pochybenie v ústavnoprávnom zmysle však ústavný súd v napadnutom uznesení krajského súdu nezistil. Napadnuté uznesenie krajského súdu obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené. Nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Nesúhlas sťažovateľky s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

23. Na základe uvedeného nezistil ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti v napadnutom uznesení krajského súdu pochybenia takej ústavnoprávnej intenzity, aby mohol po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie konštatovať porušenie označených práv, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2021

Peter Molnár
predseda senátu